

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การที่ผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เกษียณอายุราชการ ทำให้บทบาทและสถานภาพที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งถือว่าการสูญเสียบทบาทที่สำคัญที่สุดในชีวิต ประกอบกับสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปเป็นสิ่งคมอุตสาหกรรม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของครอบครัวจากเดิมที่อยู่กันอย่างอบอุ่นในลักษณะครอบครัวขยาย ต้องกลายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น เนื่องจากสภาวะทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งอยู่โดดเดี่ยว ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านจิตใจ ทั้ง ๆ ที่บุคคลเหล่านั้นเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่ถือได้ว่าเป็นคลังสมองของประเทศทีเดียว จึงควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อมทุก ๆ ด้าน จึงควรมีโอกาสจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อบริการสังคมในรูปแบบที่แปลกและใหม่

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการเกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่แสดงออกมาในภาพรวมของผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 พร้อมทั้งเปรียบเทียบการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 ด้านคือ ด้านเนื้อหาสาระและด้านรูปแบบการจัด ซึ่งตั้งสมมุติฐานของการวิจัยว่าความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความคิดเห็นในด้านเนื้อหาสาระและด้านรูปแบบการจัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารในปัจจุบัน ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจำแนกเป็นอธิการบดีจำนวน 1 คน รองอธิการบดีทุกฝ่ายจำนวน 9 คน คณบดีทุก

คณะจำนวน 18 คน และผู้อำนวยการทุกสถาบันจำนวน 19 คน รวม 47 คน และอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 64 คน รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 111 คน แต่มีแบบสอบถามคืนมาในลักษณะสมบูรณ์มีทั้งหมดจำนวน 89 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.18 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยจำแนกเป็นผู้บริหารในปัจจุบันจำนวน 30 ฉบับ หรือร้อยละ 63.82 และอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 จำนวน 59 ฉบับ หรือร้อยละ 92.18 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน เกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบที่มีลักษณะเป็นแบบกำหนดคำตอบให้ (Check list) และแบบให้เติมคำ ระดับการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ในกิจกรรมความรู้ด้านเนื้อหาสาระและด้านรูปแบบการจัดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และตอนท้ายกิจกรรมแต่ละด้านเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended) เพื่อสอบถามความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติม ซึ่งมีการหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการทดสอบกับกลุ่มผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ไว้ และวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และสรุปข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิด

สรุปผลการวิจัย

ในการสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปแยกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารในปัจจุบัน และอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 เกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 เกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 89 คน เป็นผู้บริหารในปัจจุบันจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 63.82 อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 92.18 และส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายมากกว่าเพศหญิงคือจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 มีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 35,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 42 คน ร้อยละ 47.2 เมื่อจำแนกตามสถานภาพการสมรสพบว่าทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการส่วนใหญ่แต่งงานแล้วและแยกอาศัยอยู่กับคู่สมรสเพียงสองคน เมื่อจำแนกกิจกรรมที่สนใจและอยากทำเมื่อมีเวลาว่าง พบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวทัศนศึกษา ปลูกต้นไม้และเล่นกีฬา กับเพื่อนฝูงตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผู้วิจัยแยกสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 เกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 ด้านคือ ด้านเนื้อหาสาระและด้านรูปแบบการจัด

คะแนนความคิดเห็นเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับรวมทุกด้านเท่ากับ 3.45 และ 3.50 ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับปานกลางและระดับมากตามลำดับ กล่าวคือ กิจกรรมความรู้ด้านเนื้อหาสาระ ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ส่วนใหญ่มีระดับคะแนนความคิดเห็นในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและมาก เรียงตามลำดับน้ำหนักของค่าเฉลี่ยของกิจกรรมความรู้ด้านเนื้อหาสาระแต่ละด้าน ดังนี้ กิจกรรมความรู้ด้านท่องเที่ยวทัศนศึกษา ($\bar{X} = 3.58$) กิจกรรมความรู้ด้านการศึกษาเสริมปัญญา ($\bar{X} = 3.45$) และกิจกรรมความรู้ด้านสังคมเพื่อมิตรภาพ ($\bar{X} = 3.33$) ส่วนกิจกรรมด้านรูปแบบการจัดอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$)

เมื่อพิจารณาคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ของผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ในแต่ละด้านดังนี้

ก. กิจกรรมความรู้ด้านเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับด้านการศึกษาเสริมปัญญาอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า กิจกรรมความรู้ด้านการศึกษาเสริมปัญญาที่อยู่ในเกณฑ์ความคิดเห็นระดับมาก 13 เรื่อง จาก 25 เรื่อง เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ เรื่องการป้องกันโรคเบื้องต้นในวัยสูงอายุ ($\bar{X} = 3.93$) สูงเป็นอันดับแรก รองลงมาคือความรู้ทันโลกของผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.88$) และการปลูกและดูแลต้นไม้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ การวางแผนในวัยสูงอายุ การบำรุงรักษาเหงือกและฟัน ธรรมะกับการครองตัวในวัยสูงอายุ การเขียนบทความเผยแพร่ความรู้ ผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ การจัดที่อยู่อาศัยเหมาะสมกับวัย การป้องกันอุบัติเหตุในวัยสูงอายุ สวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิ์ได้รับ และจิตวิทยาในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ส่วนกิจกรรมความรู้ด้านการศึกษาเสริมปัญญาที่ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางจำนวน 11 เรื่อง เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูง ได้แก่ ภาษาศิลปวัฒนธรรมไทย การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคประจำชาติไทยโดยกับการคิดอย่างมีเหตุผล ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรเพื่อรักษาสุขภาพ ภาษาอังกฤษกับการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความเป็นผู้นำ แนวทางการนำรายได้ให้เกิดดอกออกผล หลักการพูดในโอกาสและพิธีต่าง ๆ การวางแผนใช้จ่ายจากรายได้ประจำ กฎหมายกับชีวิตประจำวันและการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในวัยสูงอายุ

จากความคิดเห็นโดยส่วนรวมทั้งของผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 เกี่ยวกับกิจกรรมความรู้ด้านการศึกษาเสริมปัญญา จำนวน 25 เรื่อง จะเห็นว่าทั้ง 2 กลุ่มให้ความสนใจกับกิจกรรมถึง 24 เรื่อง ยกเว้นเรื่องความรู้เกี่ยวกับพระพุทธรูป พระเครื่อง เพียงเรื่องเดียวที่ให้ความสนใจอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$) อาจจะเป็นเพราะว่ากิจกรรมเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับพระพุทธรูป พระเครื่อง สามารถที่จะศึกษาหาความรู้ได้โดยทั่ว ๆ ไป ไม่จำเป็นและไม่สำคัญสำหรับผู้สูงอายุที่เกษียณอายุราชการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัย

ข. กิจกรรมความรู้ด้านเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษาอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อกิจกรรมปรากฏว่าจากจำนวนกิจกรรม 10 เรื่อง ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความคิดเห็น

อยู่ในเกณฑ์ระดับมากสอดคล้องกัน 5 เรื่อง และเรื่องที่ได้รับ ความสนใจในอันดับสูงสุดได้แก่ การล่องเรือชมทัศนียภาพและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.04$) อันดับรองลงมาได้แก่ การดูงานศิลปหัตถกรรมที่อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ($\bar{X} = 3.94$) นอกจากนี้ก็มีเรื่องการชมสถานที่สำคัญและ โบราณสถานภายในประเทศ การท่องเที่ยวเยี่ยมชมชนบทรรมนิยมประเพณีท้องถิ่น ศึกษารวมชาติที่ส่วยงามตามชนบท

ส่วนกิจกรรมความรู้ด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง คือ ศึกษาดูงานประเพณีวัฒนธรรมในต่างประเทศ การจัดโครงการเยี่ยมชมงานอดิเรกของผู้เกษียณอายุราชการตามบ้านหรือชมรมสโมสร ศึกษาดูงานโครงการหลวงต่าง ๆ พร้อมทั้งเยี่ยมชม โบราณวัตถุและ โบราณสถานในต่างประเทศ และต้องการแสวงหาความสุขความสงบตามแหล่ง ปฏิบัติธรรม

ค. กิจกรรมความรู้ด้านเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับด้านสังคมเพื่อมิตรภาพ พบว่าทั้งผู้ บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อกิจกรรม ปรากฏว่า ทั้ง 2 กลุ่มให้ความสนใจในเกณฑ์ระดับ มาก 8 เรื่องจากทั้งหมด 25 เรื่อง ได้แก่ การออกกำลังกายให้เหมาะสมกับวัย ($\bar{X} = 4.12$) เป็นอันดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมาได้แก่การถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ถนัดแก่ผู้สนใจ ($\bar{X} = 3.90$) ต่อไปก็เป็นกรรมการสมาคมที่สัมพันธ์กับการศึกษา การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ กิจกรรมนันทนาการเพื่อความเพลิดเพลิน ครอบครัวที่มีคุณภาพในกระแสโลกาภิวัตน์ การปรับตัว ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลในวัยเดียวกัน

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมความรู้ด้านสังคมเพื่อมิตรภาพในระดับปานกลาง 16 เรื่องจาก 25 เรื่อง ได้แก่ เรื่องการปรับตัวให้เข้ากับคนในครอบครัว การสร้างมนุษยสัมพันธ์และการพัฒนาบุคลิกภาพ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านหนังสือที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ การ สร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัย กิจกรรมกายภาพบำบัดเพื่อสุขภาพ การรวมกลุ่มอภิปรายเพื่อ แก้ปัญหาผู้สูงอายุ การสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์ครอบครัว การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน การเป็นสมาชิกของชมรมสมาคมมูลนิธิฯ ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง สืบรวจ ความต้องการทางการศึกษาในชุมชน บริการอาสาสมัครให้คำปรึกษา การรวมกลุ่มเพื่อประกอบ กิจกรรมในครัวเรือน การเลี้ยงดูเด็กให้ถูกวิธี ดนตรีและลีลาศ ชั้ร้องและดนตรีไทย

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้านรูปแบบการจัด ที่ประกอบด้วยวิธีการจัด เวลา สถานที่ วิทยากร และงบประมาณ ผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า วิธีการจัดแบบการท่องเทียวทัศนศึกษา จะได้รับความสนใจอยู่ในอันดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.25$) อันดับรองได้แก่วิธีการจัดแบบการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง และจัดแบบการประชุมสัมมนา ระยะเวลาที่ควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมควรจัดเป็นระยะสั้น 1-2 สัปดาห์ ช่วงเวลาที่จัดควรจะเป็นช่วงเช้า เวลา 09.00-12.00 น. ระยะเวลาที่เรียนหรือทำกิจกรรมได้แต่ละครั้งควรจะเป็น 1 ชั่วโมง ถึง 1 ชั่วโมงครึ่ง และ 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง วันที่สะดวกในการจัดควรจะเป็นวันจันทร์ถึงวันศุกร์ สถานที่จัดทั้งผู้บริหารและอาจารย์เห็นด้วยกับการใช้สถานที่จัดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.03$) วิทยากรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ในแต่ละสาขาวิชาทั้งภายในและภายนอกจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย งบประมาณหรือค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในช่วง 3,000-5,000 บาท

ส่วนรูปแบบการจัดอื่น ๆ นอกเหนือจากข้างต้น ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คือ วิธีการจัดแบบการฝึกอบรม การอภิปราย การบรรยาย ระยะเวลาที่จัดเป็นระยะยาว 2 ถึง 4 สัปดาห์ และ 1 ถึง 3 เดือน ตามลำดับ ช่วงระยะเวลาที่จัดกิจกรรมควรจะเป็นช่วงบ่ายเวลาตั้งแต่ 13.00-16.00 น. การทำกิจกรรมในแต่ละครั้งใช้เวลา 1 ถึง 2 ชั่วโมง ควรจัดวันเสาร์และวันอาทิตย์ งบประมาณหรือค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในช่วง 5,000-7,000 บาท และ 7,000-9,000 บาท ตามลำดับ

สำหรับข้อคิดเห็นที่อยู่ในระดับเกณฑ์ความคิดเห็นน้อยคือระยะเวลาที่เรียนหรือทำกิจกรรมในแต่ละครั้งมากกว่า 2 ชั่วโมง และงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 10,000 บาทขึ้นไป

2.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 เกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุด้วยค่าที (t-test) พบว่าทั้งกิจกรรมความรู้ด้านเนื้อหาสาระและด้านรูปแบบการจัด โดย

ส่วนรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมความรู้ด้านเนื้อหาสาระและด้านรูปแบบการจัดมากกว่าผู้บริหารในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาความแตกต่างในการแสดงความคิดเห็นในแต่ละด้าน พบว่า

2.3.1 ความแตกต่างในการแสดงความคิดเห็นในด้านเนื้อหาสาระ ($t = -1.70$) แสดงว่าผู้บริหารในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.53$) กับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ ($\bar{X} = 3.53$) มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อแยกพิจารณา กิจกรรมความรู้ด้านเนื้อหาสาระที่ประกอบด้วย การศึกษาเสริมปัญญา การท่องเที่ยวทัศนศึกษา และการสังคมเพื่อมิตรภาพ ปรากฏว่า

ก. ความแตกต่างในการแสดงความคิดเห็น ด้านการศึกษาเสริมปัญญา ($t = -1.62$) แสดงว่าผู้บริหารในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.28$) กับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ ($\bar{X} = 3.52$) มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในกิจกรรมการศึกษาเสริมปัญญา ปรากฏว่าเรื่องที่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 สูงเรียงตามลำดับคือ

การวางแผนชีวิตในวัยสูงอายุ ($t = -3.31$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.20$) กับ ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นและให้ความสนใจกับการวางแผนชีวิตในระดับที่น้อยกว่าระดับความคิดเห็นของอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ มีระดับความคิดเห็นและให้ความสนใจกิจกรรมการวางแผนชีวิตอยู่ในเกณฑ์มากกว่าผู้บริหารซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การบำรุงรักษาเหงอกและฟัน ($t = -2.59$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.36$) กับ ($\bar{X} = 3.91$) ตามลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นในเรื่องการบำรุงรักษาเหงอกและฟัน

อยู่ในระดับที่น้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีความคิดเห็นในระดับที่มากและให้ความสนใจอยู่ในเกณฑ์สูง ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การป้องกันอุบัติเหตุในวัยสูงอายุ ($t = -2.33$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.26$) กับ ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุในวัยสูงอายุอยู่ในเกณฑ์ที่น้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มากกว่าผู้บริหารในปัจจุบัน ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิ์ได้รับ ($t = -2.41$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.16$) กับ ($\bar{X} = 3.76$) ตามลำดับ ดังนี้

ผู้บริหารในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นว่าสวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิ์ได้รับเป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจอยู่ในเกณฑ์น้อยกว่าที่ได้รับความสนใจจากอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีความคิดเห็นว่าสวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิ์ได้รับเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจอยู่ในเกณฑ์มาก ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรเพื่อรักษาสุขภาพ ($t = -3.00$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.90$) กับ ($\bar{X} = 3.54$) ตามลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสมุนไพรเพื่อรักษาสุขภาพในเกณฑ์ค่อนข้างน้อย จึงให้ความสนใจอยู่ในระดับที่น้อยกว่าอาจารย์มาก

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสมุนไพรเพื่อรักษาสุขภาพในเกณฑ์มากกว่าผู้บริหารในปัจจุบัน อาจจะเป็นเพราะว่าอาจารย์ที่จะเกษียณ

อายุมอง เห็นว่าสมุนไพรมีเพื่อรักษาสุขภาพนั้นย่อมจะมีประโยชน์และจำเป็นในวัยสูงอายุ จึงมองเห็นความสำคัญ ซึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ ($t = -2.36$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.83$) กับ ($\bar{X} = 3.38$) ตามลำดับ ดังนี้

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำอยู่ในเกณฑ์ที่น้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ มีความคิดเห็นว่าการวางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยมากกว่าผู้บริหารก็จริง แต่ก็อยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง ย่อมแสดงว่ากิจกรรมดังกล่าวทั้ง 2 กลุ่มยังให้ความสนใจน้อย ซึ่งความคิดเห็นนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับความคิดเห็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมความรู้ด้านการศึกษาเสริมปัญหาจำแนกตามค่าที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ที่มีระดับความคิดเห็นมากสอดคล้องกันจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ การเขียนบทความเผยแพร่ความรู้ การปลูกและดูแลรักษาต้นไม้ ธรรมะกับการครองตัวในวัยสูงอายุ ผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อผู้สูงอายุ การพัฒนาคุณภาพชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ ความรู้ทันโลกของผู้สูงอายุ การป้องกันโรคเบื้องต้นในวัยสูงอายุ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับความคิดเห็นเหมือนกันและสอดคล้องกัน จึงให้ความสนใจกับกิจกรรมดังกล่าวทั้ง 7 กิจกรรมอยู่ในเกณฑ์มาก จึงอาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมและทั้ง 2 กลุ่มให้ความสนใจในเกณฑ์สูง

ส่วนกิจกรรมที่ได้รับความสนใจในระดับความคิดเห็นปานกลางและสอดคล้องกันจำนวน 8 เรื่อง ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการในปี 2538 ได้แก่ หลักการพูดในโอกาสและพิธีต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความเป็นผู้นำ กฎหมายกับชีวิตประจำวัน การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ประชาธิปไตยกับการคิดอย่างมีเหตุผล ภาษาอังกฤษกับการท่องเที่ยว แนวทางการนำรายได้ให้เกิดดอกผล และการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในวัย

สูงอายุ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ มองเห็นความสำคัญ
ของกิจกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับพอ ๆ กัน จึงให้ความสนใจในลักษณะที่เหมือนกัน

จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นกิจกรรมที่น่าจะได้รับการพิจารณาจัดกิจกรรมดังกล่าว
ให้แก่ผู้สูงอายุได้เช่นเดียวกัน

สำหรับเรื่องที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์
ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

จิตวิทยาในการดำเนินชีวิตประจำวัน ($t = -0.72$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย
($\bar{X} = 3.40$) กับ ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ ดังนี้

ผู้บริหารในปัจจุบัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตวิทยาในการดำเนินชีวิตประจำ
วันอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งน้อยกว่าระดับความคิดเห็นของอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ มีความคิดเห็นว่า จิตวิทยาในการดำเนิน
ชีวิตประจำวัน เป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจมาก อาจจะมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธรูป พระเครื่อง ($t = -0.72$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย
($\bar{X} = 2.36$) กับ ($\bar{X} = 2.54$) ตามลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นในเรื่องพระพุทธรูปและพระเครื่องอยู่
ในระดับน้อย ย่อมแสดงว่าผู้บริหารไม่สนใจกิจกรรมดังกล่าวมากนัก

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมเกี่ยวกับพระพุทธรูป
และพระเครื่องอยู่ในระดับที่มากกว่าผู้บริหาร จึงให้ความสนใจมากกว่าผู้บริหารในปัจจุบัน

ภาษาและศิลปวัฒนธรรมไทย ($t = 1.24$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.60$)
กับ ($\bar{X} = 3.33$) ตามลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นมากกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ
จึงให้ความสนใจกับกิจกรรมเกี่ยวกับภาษาและศิลปวัฒนธรรมไทยในส่วนรวมระดับสูง

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

แต่ก็ยังให้ความสนใจในคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างมาก

จึงเห็นว่ากิจกรรมเกี่ยวกับภาษาและศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นกิจกรรมที่ควรนำมา
ใช้ได้ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

การจัดที่อยู่อาศัยเหมาะสมกับวัย ($t = -1.34$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} =$
3.40) กับ ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์น้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณ
อายุราชการ แต่ก็ยังให้ความสนใจในระดับปานกลางที่ค่อนข้างจะเอียงไปทางมาก

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ มีระดับคะแนนความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มาก
ย่อมแสดงว่าอาจารย์ให้ความสนใจกับกิจกรรมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยเหมาะสมกับวัยเพื่อวัยสูงอายุ

จึงอาจกล่าวสรุปจากการที่ได้ศึกษาพบว่า กิจกรรมที่ผู้บริหารและอาจารย์ที่จะ
เกษียณอายุราชการให้ความสนใจ และยอมรับในเกณฑ์มากและปานกลาง จึงควรจะต้อง
เป็นกิจกรรมที่เหมาะสม ควรที่จะได้รับการพิจารณาบรรจุลงในหลักสูตรของโครงการการศึกษา
สำหรับผู้สูงอายุในโอกาสต่อไปได้

ข. ความแตกต่างในการแสดงความคิดเห็น ด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษา ($t =$
-1.42) แสดงว่าผู้บริหารในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.44$) กับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี
2538 ($\bar{X} = 3.64$) มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อกิจกรรมในด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษา ปรากฏว่า เรื่องที่มีความแตก
ต่างกันระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ได้แก่ เยี่ยมชม
โบราณวัตถุและโบราณสถานในต่างประเทศ ($t = -2.04$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.90$) กับ
($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นน้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ
ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วจะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับความคิดเห็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมความรู้ด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษา
จำแนกตามค่าที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะ

เกษียณอายุราชการในปี 2538 โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มากและสอดคล้องกันจำนวน 5 เรื่อง เรียงตามลำดับคะแนนสูงสุด ได้แก่ ล่องเรือชมทัศนียภาพตามลำน้ำเพื่อการผลิต เพลิน ดูนานศิลป์หัตถกรรมที่อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ชมสถานที่สำคัญและโบราณสถานภายใน ประเทศ ท่องเที่ยวเยี่ยมชมชนบทรรมนิยมประเพณีท้องถิ่น และศึกษาธรรมชาติที่สวยงามตาม ชนบท แสดงว่า

ผู้บริหารปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับความคิดเห็นและให้ ความสนใจอยู่ในเกณฑ์สูง ย่อมแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ได้สร้างความ พึงพอใจและเป็นที่ยอมรับได้ว่าการจัดโครงการการศึกษาให้ผู้สูงอายุควรจะได้พิจารณากิจกรรม ดังกล่าวในอันดับแรก

ส่วนกิจกรรมที่ได้รับความสนใจในระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่าง ผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 จำนวน 10 เรื่อง

ศึกษาดูงานประเพณีวัฒนธรรมในต่างประเทศ ($t = -1.89$) โดยมีคะแนน เฉลี่ย ($\bar{X} = 3.10$) กับ ($\bar{X} = 3.55$) โดยลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นและให้ความสนใจกับโครงการการศึกษา ดูงานประเพณีวัฒนธรรมในต่างประเทศในระดับปานกลาง ซึ่งน้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุ ราชการ

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับความคิดเห็นว่ากิจกรรมการศึกษาดูงาน ประเพณีวัฒนธรรมในต่างประเทศเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจอยู่ในระดับมาก

จัดโครงการเยี่ยมชมงานอดิเรกของผู้เกษียณอายุตามบ้านหรือชมรมสโม่สร ($t = -1.95$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.06$) กับ ($\bar{X} = 3.55$) ตามลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมดังกล่าวน้อยกว่า อาจารย์ที่จะเกษียณอายุ โดยส่วนรวมจึงอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความคิดเห็นว่า โครงการนี้

เป็นโครงการที่น่าสนใจสำหรับผู้สูงอายุโครงการหนึ่ง จึงแสดงความคิดเห็นในเกณฑ์มาก

สำหรับกิจกรรมที่แสดงระดับค่าคะแนนของความแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติดังนี้ เรื่อง ฐานโครงการหลวงต่าง ๆ เช่น โครงการปาร์กน้ำ ฯลฯ แสวงหาความสุข ความสงบตามแหล่งปฏิบัติธรรม ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และให้ความสนใจในคะแนนที่ใกล้เคียงกัน

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า กิจกรรมความรู้ในด้านเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจอยู่ในเกณฑ์มากและสูงสุดคือห้องเรือชมทัศนียภาพตามลำน้ำเพื่อความเพลิดเพลิน

ค. ความแตกต่างในการแสดงความคิดเห็นด้านสังคมเพื่อมิตรภาพ ($t = 1.83$) แสดงว่า ผู้บริหารในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.13$) กับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ($\bar{X} = 3.42$) มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อกิจกรรมในด้านสังคมเพื่อมิตรภาพ ปรากฏว่าเรื่องที่แตกต่างกันระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ การสร้างมนุษยสัมพันธ์และพัฒนาบุคลิกภาพ ($t = 2.15$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.10$) กับ ($\bar{X} = 3.59$) โดยลำดับแสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นน้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ จึงให้ความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวนี้ในระดับปานกลาง

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับคะแนนความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการให้ความสนใจกับกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์และพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งเมื่อเทียบกับคะแนนความคิดเห็นพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเป็นสมาชิกของชมรม สมาคม มุลินธิฯ ($t = -2.04$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.93$) กับ ($\bar{X} = 3.32$) โดยลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ซึ่งน้อยกว่าความคิดเห็นของกลุ่มอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีความเห็นว่ากิจกรรมการเป็นสมาชิกของชมรม สมาคม มุลินธิฯ มีระดับความสนใจอยู่ในระดับมากกว่าผู้บริหาร แต่ก็อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ($t = -2.14$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.00$) กับ ($\bar{X} = 3.40$) โดยลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นใกล้เคียงกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ คือให้ความสนใจในกับกิจกรรมดังกล่าวนี้ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านหนังสือที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ($t = -2.20$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.10$) กับ ($\bar{X} = 3.59$) โดยลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นที่น้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 แต่ก็ยังให้ความสนใจโดยภาพรวมระดับปานกลาง

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 สนใจในกิจกรรมดังกล่าวในระดับมาก แสดงว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการสนใจในกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่ได้ประโยชน์โดยตรงกับผู้สูงอายุ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นกันแล้วพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาข้ออื่น ๆ จำแนกตามค่าที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยที่ผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มาก จำนวน 5 เรื่อง สูงเป็นอันดับแรกได้แก่ การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย

($t = -0.98$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.18$) กับ ($\bar{X} = 4.00$) โดยลำดับ แสดงว่าผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นโดยส่วนรวมมากพร้อมทั้งให้ความสนใจสูงกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่รองลงมาได้แก่ ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนแก่ผู้สนใจ เป็นกรรมการสมาคมที่สัมพันธ์กับการศึกษา ครอบครัวที่มีคุณภาพในกระแสโลกาภิวัตน์ และการฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและให้ความสนใจในระดับเดียวกันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538

จึงอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่น่าจะนำมาใช้จัดกิจกรรมทางการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุได้

ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ จำแนกค่าที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และอยู่ในระดับความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับปานกลาง ทั้งของผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 จำนวน 11 เรื่อง คือ ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง บริการอาสาสมัครให้คำปรึกษา การเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกวิธี กิจกรรมกายภาพบำบัดเพื่อสุขภาพ ชั้ร้องและเล่นดนตรีไทย ดนตรีและลีลาศ การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัย การรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมในครัวเรือน สืบหาความต้องการทางการศึกษาในชุมชน การรวมกลุ่มอภิปรายเพื่อแก้ปัญหาผู้สูงอายุ และการสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์ครอบครัว

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นในแนวเดียวกันกับผู้ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538

ส่วนกิจกรรมที่มีความเห็นระดับความแตกต่างกันของคะแนนระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

การทำนายโชคชะตาราศี ($t = -1.19$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 2.10$) กับ ($\bar{X} = 2.40$) ตามลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นและให้ความสนใจน้อยกับกิจกรรมการทำนายโชคชะตาราศี

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับความคิดเห็นให้ความสนใจน้อยเช่นเดียวกัน แสดงว่ากิจกรรมดังกล่าวไม่จำเป็นที่จะนำมาบรรจุในหลักสูตรการจัดโครงการการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

กิจกรรมนันทนาการเพื่อความเพลิดเพลิน ($t = -1.65$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.40$) กับ ($\bar{X} = 3.76$) โดยลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นน้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับความคิดเห็นมาก จึงให้ความสนใจกับกิจกรรมนันทนาการเพื่อความเพลิดเพลิน ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ

การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ($t = -1.15$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.43$) กับ ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับดังนี้

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นปานกลาง ซึ่งน้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ มีระดับความคิดเห็นว่าการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของทางสังคม เป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจอยู่ในเกณฑ์มาก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่ากิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นกับผู้สูงอายุโดยตรง

การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลในวัยเดียวกัน ($t = -1.90$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.33$) กับ ($\bar{X} = 3.71$) ตามลำดับดังนี้

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งน้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 แต่ก็ยังให้ความสนใจค่อนข้างเกือบจะถึงเกณฑ์มาก

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีระดับคะแนนความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มาก จึงเห็นได้ว่าอาจารย์ให้ความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวโดยส่วนรวมแล้วค่อนข้างสูง

การปรับตัวให้เข้ากับคนในครอบครัว ($t = -1.97$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.10$) กับ ($\bar{X} = 3.61$) ตามลำดับดังนี้

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นน้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับคะแนนความคิดเห็นอยู่เกณฑ์มาก ซึ่งแสดงว่าอาจารย์ให้ความสนใจกับกิจกรรมดังกล่าวเพื่อต้องการปรับตัวให้เข้ากับคนในครอบครัวที่มีความสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ

ดังนั้นจึงเห็นว่า กิจกรรมที่ได้รับความสนใจในระดับสูงในด้านเนื้อหาสาระทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการจึงควรได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับโครงการการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุต่อไป และการวิจัยครั้งนี้พบว่า ในด้านเนื้อหาสาระความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างในการแสดงความคิดเห็นในด้านรูปแบบการจัด ($t = 0.13$) แสดงว่า ผู้บริหารในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.48$) กับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ ในปี 2538 ($\bar{X} = 3.50$) มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ ในปี 2538 มีระดับความคิดเห็นมากและสอดคล้องกัน ซึ่งได้รับความสนใจสูงเป็นอันดับแรกคือ

การจัดแบบการทัศนศึกษา ($t = 0.43$) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$) กับ ($\bar{X} = 4.22$) ตามลำดับ แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มากในระดับที่ใกล้เคียงกันกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับคะแนนความคิดเห็นพร้อมทั้งให้ความสนใจอยู่เกณฑ์สูง ซึ่งเห็นว่า โครงการนี้เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่เน้นด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษา

ส่วนข้ออื่น ๆ ได้แก่จัดแบบการประชุมสัมมนา จัดแบบการเรียนรู้ในสถานการณ์
 มวลชน ระยะเวลาที่จัดกิจกรรม เป็นระยะสั้น 1-2 สัปดาห์ ช่วงเวลาที่จัดเป็นช่วงเช้า
 09.00-12.00 น. ระยะเวลาที่ทำกิจกรรมแต่ละครั้ง 1 ชั่วโมงถึง 1 ชั่วโมงครึ่ง วันที่สะดวก
 ในการจัดกิจกรรมวันจันทร์ถึงวันศุกร์ สถานที่จัดกิจกรรมเห็นด้วยกับการจัดในจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย วิทยากรคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณาจารย์ที่เกษียณอายุราชการแล้ว
 ที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาทั้งภายในและภายนอกจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ
 ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ งบประมาณ 3,000-5,000 บาท

สำหรับข้อคิดเห็นอื่น ๆ ที่มีระดับคะแนนแตกต่างกันอยู่ในระดับปานกลางทั้งผู้
 บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ได้แก่

วิธีจัดแบบการฝึกอบรม จัดแบบการอภิปราย จัดแบบการบรรยาย ระยะเวลา
 ที่เหมาะสมเป็นระยะยาว 2-4 สัปดาห์ ระยะยาว 1-3 เดือน ช่วงเวลาที่จัดเป็นช่วงบ่าย
 13.00-16.00 น. ระยะเวลาที่ทำกิจกรรมแต่ละครั้ง 1 ชั่วโมงถึง 2 ชั่วโมง วันที่สะดวกใน
 การจัดกิจกรรมควรเป็นวันเสาร์-วันอาทิตย์ งบประมาณ 7,000-9,000 บาท แสดงว่า

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุ
 ราชการ จึงให้ความสนใจระดับที่ใกล้เคียงกัน

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับคะแนนความคิดเห็นในด้านรูปแบบ
 ดังกล่าวและให้ความสนใจเกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ
 โดยส่วนรวมแล้วอยู่ในเกณฑ์เกือบจะอยู่ในระดับมากเกือบทุกรายการ

ส่วนเรื่องที่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันกับอาจารย์ที่จะ
 เกษียณอายุราชการในปี 2538 ได้แก่ ช่วงเวลาที่จัดกิจกรรมช่วงเย็น 16.00-19.00 น. (t
 $= -1.36$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.93$) กับ ($\bar{X} = 2.28$) ตามลำดับ

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นน้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุ
 ราชการ จึงให้ความสนใจในด้านนี้ระดับน้อย

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับคะแนนความคิดเห็นและให้ความสนใจน้อยเช่นเดียวกัน แสดงว่าช่วงเย็นเป็นช่วงที่ไม่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ

ระยะเวลาที่เรียนหรือทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง ($t = -1.14$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.33$) กับ ($\bar{X} = 3.61$) ตามลำดับดังนี้

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นน้อยกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ แต่ก็ยังแสดงความคิดเห็นในระดับปานกลาง

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับคะแนนความคิดเห็นว่าระยะเวลาเรียนหรือทำกิจกรรมแต่ละครั้ง 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง เป็นเวลาที่เห็นด้วยระดับมาก และมีความสนใจในเวลาดังกล่าว ย่อมแสดงว่าผู้สูงอายุไม่ต้องการที่จะทำกิจกรรมในแต่ละครั้งยาวนานเกินไป ต้องการระยะเวลาสั้น ๆ อาจจะเป็นเพราะสุขภาพร่างกายก็เป็นได้

งบประมาณหรือค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม 5,000-7,000 บาท ($t = 1.53$) โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.63$) กับ ($\bar{X} = 3.30$) ตามลำดับ ดังนี้

ผู้บริหารในปัจจุบันมีระดับความคิดเห็นมากกว่าอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ จึงให้ความสนใจช่วง 5,000-7,000 บาท

อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการมีระดับความคิดเห็นว่างงบประมาณค่าใช้จ่ายในช่วง 5,000-7,000 บาท อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง จึงให้ความสนใจน้อยกว่าผู้บริหาร ฉะนั้นการจัดโครงการการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุจึงต้องคำนึงถึงผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่

ส่วนงบประมาณที่ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการให้ความสนใจน้อยและอยู่ในระดับความคิดเห็นน้อยได้แก่ งบประมาณ 10,000 บาทขึ้นไป ($t = 0.25$) คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.23$) กับ ($\bar{X} = 2.16$) ตามลำดับ

จึงอาจกล่าวสรุปจากคะแนนความแตกต่างด้านรูปแบบการจัด จะเห็นว่าโดยภาพรวมแล้วทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ มีความคิดเห็นส่วนใหญ่

สอดคล้องกัน มีความแตกต่างกันเป็นส่วนน้อยเท่านั้น จึงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 เกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ จะเห็นว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นทุกด้านและทุกเรื่องอยู่ในระดับมากหรือปานกลางทั้งสิ้น

1.1 จากผลการวิจัย ซึ่งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ ในปี 2538 มีความคิดเห็นว่า การจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ในกิจกรรมความรู้ด้านเนื้อหาสาระ ที่ประกอบด้วย 3 กิจกรรมได้แก่ การศึกษาเสริมปัญญา การท่องเที่ยวทัศนศึกษา และสังคมเพื่อมิตรภาพ พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาได้รับความสนใจอยู่ในระดับมาก และการศึกษาเสริมปัญญาและสังคมเพื่อมิตรภาพอยู่ในระดับปานกลางนั้น จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยมองเห็นว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนที่ได้รับทั้งความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียด เสริมสร้างเพิ่มประสบการณ์จากการเดินทาง ทั้งยังเป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์มิตรไมตรี และความเข้าใจอันดีต่อกลุ่มสมาชิกด้วยกัน ซึ่งสอดคล้อง ศิริวรรณ ศรีนวล (2525) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวทัศนศึกษาหรือการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ไปทัศนศึกษาออกสถานที่ถือว่าเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจ มีความสนุกสนานเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ได้ เพราะการฟังการบรรยายจากการอ่านหนังสือ การบอกเล่าจากผู้อื่น ยังไม่มีความกระจำหรือเกิดการเรียนรู้ได้ดีเท่ากับการไปศึกษาออกสถานที่ เช่นเดียวกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2537) ระบุว่า การท่องเที่ยวทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ ถ้ารู้จักท่องเที่ยวให้ถูกวิธี จะได้รับทั้งความสนุกสนานเพลิดเพลิน รู้จักระมัดระวังตัว รู้แจ้งเห็นจริง ความเป็นมิตรและความเข้าใจที่ดีจากการได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ยังตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์

มรดกอันล้ำค่าให้คงอยู่สืบไป

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารในปัจจุบัน และอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 เกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุในรายละเอียดแต่ละด้านแล้วพบว่า

ก. ในกิจกรรมความรู้ด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษาทั้ง 2 กลุ่มให้ความสนใจเรื่อง "ล่องเรือชมทัศนียภาพตามลำน้ำเพื่อความเพลิดเพลิน" อาจเป็นเพราะการสร้างบรรยากาศใหม่ ๆ ในการเปลี่ยนวิธีการเดินทาง แทนที่จะเป็นทางบกก็เป็นทางน้ำ ทำให้เกิดประสบการณ์ที่ตื่นเต้นจากการที่ได้สัมผัสธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ร่มเย็น สงบ สดชื่น ซึ่งกิจกรรมท่องเที่ยวทางน้ำนี้จะสอดคล้องกับแนวคิดของ มุกดา ศรีรงค์ (2533) ที่กล่าวว่า ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าประสบการณ์ที่ตื่นเต้นเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมนุษย์สมบูรณ์ในบุคคลทุกวัย เสียงน้ำจากแม่น้ำลำธารจะทำให้เกิดความรู้สึกตรงกันข้ามกับความรู้สึกเดิมที่ได้รับการมีชีวิตอยู่ในเมืองที่สับสนวุ่นวาย เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2537) ที่ว่าการได้มีโอกาสท่องเที่ยวทัศนศึกษาเพื่อชมศิลป วัฒนธรรม ประเพณี และขนบธรรมเนียมท้องถิ่นต่าง ๆ ทางธรรมชาติ ทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ฯลฯ นอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังช่วยสร้างความเข้าใจอันดีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่คณะอีกด้วย ซึ่งตรงกับข้อคิดเห็นเรื่องดูงานศิลปหัตถกรรมที่อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ศึกษาอนุรักษ์ชาติที่ส่วยงามตามชนบท ท่องเที่ยวเยี่ยมชมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ชมสถานที่สำคัญและ โบราณสถานภายในประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบรรลุ ศิริพานิช (2533) ที่ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นกิจกรรมที่ทำให้จิตใจตื่นตัวอยู่เสมอ ทั้งยังช่วยถ่วงดุลงานประจำวันและจะเป็นประโยชน์มากกับผู้ที่จะเกษียณอายุราชการผู้สูงอายุจึงควรใช้ประโยชน์นั้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ยังให้ความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวทัศนศึกษา เกี่ยวกับเรื่อง การแสวงหาความสุขความสงบตามแหล่งปฏิบัติธรรม อาจจะเป็นเพราะว่าการฝึกปฏิบัติธรรมย่อมทำให้จิตใจมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตรนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 26 ของคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2528) พบว่า ข้าราชการต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เพศหญิงให้ความสนใจมากกว่าเพศชาย (เจริญ ทองถาวร,

2530) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้จัดโครงการทัศนศึกษาฟังคำบรรยายธรรมตามวัดต่าง ๆ รวมทั้งจัดพิธีทางศาสนา ข้าราชการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่จัดขึ้น (ทิพาวดี เมฆสวรรค์, บรรณาธิการ, 2528) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลี ใหญ่สูงเนิน (2535) ที่พบว่าข้าราชการกลุ่มอายุ 50-60 ปีมีความต้องการให้จัดโครงการทัศนศึกษาตามวัดหรือธรรมสถาน เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจพร้อมทั้งต้องการความรู้เพื่อการปฏิบัติ

ข. ข้อความความคิดเห็นด้านเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษาเสริมปัญญา ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ให้ความสนใจและความคิดเห็นอันดับรองจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทัศนศึกษา อาจจะเป็นเพราะว่าการศึกษาแตกแขนงมากมายหลายสาขาวิชาและเรียนมากเท่าใดก็ไม่สิ้นสุด หรือต้องการเพิ่มคุณสมบัติให้กับตัวเองในการผูกมิตรกับคนอื่น ๆ ตลอดจนการพัฒนาตนเองให้ทันกับความก้าวหน้าในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จิตตินันท์ เตชะคุปต์ (2537) ที่ว่าปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีได้เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วและซับซ้อนขึ้นทุกที ทำให้ข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ต่าง ๆ นับวันจะเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กิจกรรมการศึกษาเสริมปัญญามีความจำเป็นและสำคัญตลอดชีวิต

จากผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมความรู้ด้านการศึกษาเสริมปัญญาทั้ง 2 กลุ่มมีความเห็นในระดับมาก และเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจได้แก่ การเขียนบทความเผยแพร่ความรู้ อาจจะเป็นเพราะว่าต้องการที่จะใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พัฒน์สุดา สอนชื่อ (2531) ที่พบว่า ข้าราชการบำนาญ กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร มีความต้องการเขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้ที่ถนัดแก่ผู้สนใจในระดับปานกลาง เพราะข้าราชการบำนาญเป็นเสมือนทรัพยากรล้ำค่า คล้ายคลึงกับแนวคิดของ สมคิด โชติกวนิชย์ และดาวลดา พลอยมุกดา, 2529) ที่ว่าผู้สูงอายุคือผู้สั่งสมประสบการณ์มาตลอดชั่วอายุ (บรรลุ ศิริพานิช, 2537) จึงควรให้บริการผู้อื่นและตนเองก็ควรจะเรียนรู้ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วย ซึ่งตรงกับเรื่องความรู้ทันโลกของผู้สูงอายุและเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อต้องการทำให้ชีวิตดำเนินไปในทางที่ถูกต้องสอดคล้องกับแนวคิดของพระเทพเวที (ประยูรค์ ปยุตโต) อ้างถึงใน นูทรทรัพย์ แวงวงศ์ ณ อยุธยา (2538) ที่กล่าวว่า มนุษย์มุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เต็มที่อยู่เสมอ เพื่อ

การนำเข้าสู่ชีวิตที่ถูกต้องหรือบุพนิมิตของชีวิตที่ตนเอง เรื่องการป้องกันโรคเบื้องต้นในวัยสูงอายุ เป็นข้อที่ได้รับความสนใจในระดับสูงสุด อาจเป็นเพราะว่าทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความคิดเห็นว่าสุขภาพย่อมจะมีความสำคัญต่อทุกคนเมื่ออายุมากขึ้น โอกาสเกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย ทำให้ส่งผลต่อการดำรงชีวิต จึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลป้องกันสุขภาพของตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงตามอายุ ซึ่งสอดคล้องกับกชกร สังขชาติ (2536) ที่ว่าสุขภาพร่างกายเป็นขบวนการต่อเนื่องของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย จะมาเร่งบำรุงสุขภาพเมื่อวัยสูงอายุเป็นเรื่องสายไปเสียแล้ว ถ้าวัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่แข็งแรง วัยสูงอายุจะแข็งแรงไปด้วย ดังนั้นการป้องกันโรคไม่ให้เกิดจึงมีความจำเป็นและสำคัญในวัยสูงอายุ เช่นเดียวกับบรรลุ ศิริพานิช (2529) ที่ว่า การให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุเกี่ยวกับการป้องกันโรคเบื้องต้นและดูแลบำรุงรักษาสุขภาพต่าง ๆ ของตนเอง เป็นกิจกรรมความรู้ที่ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของจิราภรณ์ จอกแก้ว (2535) เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพอนามัยและการป้องกันโรคเบื้องต้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการอยู่ในระดับมาก ธรรมชาติของการครองตัวในวัยสูงอายุก็เป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจมาก อาจจะเป็นเพราะว่ามีเวลาว่างมากขึ้น และยังช่วยให้ผู้สูงอายุลดความวิตกกังวลในเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย จากการศึกษาวิจัยของพีระสิทธิ์ คำวนศิริศิลป์ และคณะ (2525) พบว่า ศาสนามีอิทธิพลต่อความเชื่อ ทศนคติ และมีผลต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ช่วยให้ผู้สูงอายุลดความวิตกกังวล เรื่องจิตวิทยาในการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากผู้สูงอายุได้ลดบทบาททางครอบครัวและสังคม จึงส่งผลกระทบต่อภาวะทางจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เกษม ตันติผลาชีวะ (2528) กล่าวว่า บุคคลที่สูญเสียความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือมีการปรับตัวที่ไม่ดี ซึ่งเป็นลักษณะของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดปัญหาทางจิตใจ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ นภาพร ชโยวรรณ (2530) ที่พบว่า ความรู้สึกเหงา ความไม่มีเพื่อน และความรู้สึกว่าไม่เป็นที่ต้องการของใครจะเป็นปัญหาสำหรับตน

ข้อคิดเห็นด้านการศึกษาเสริมปัญญา กิจกรรมที่น่าสนใจอีกข้อหนึ่ง ซึ่งทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ให้ความสนใจในระดับมากอีกข้อหนึ่งคือ การปลูกและดูแลรักษาต้นไม้ อาจเป็นเพราะว่า ต้องการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ และยังทำให้เกิดความเพลิดเพลิน สดชื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กชกร สังขชาติ (2536) ที่

กล่าวว่า การปลูกดูแลต้นไม้ นอกจากจะทำให้เพลิดเพลิน สนุกสนาน และเกิดความสุขใจแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังนิสัยและแบบอย่างที่ดีแก่ลูกหลาน ทำให้รักต้นไม้ มีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นการตอบสนองพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เกี่ยวกับการปลูก และรักษาป่าเพื่อความเขียวจีของประเทศ

ค. กิจกรรมความรู้ด้านเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสังคมเพื่อมิตรภาพ เป็นกิจกรรม ที่ได้รับความสนใจในระดับปานกลาง ซึ่งตามทฤษฎีกิจกรรมนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุจะมีชีวิตอยู่อย่าง เป็นสุข ได้นั้น ควรมีบทบาทหรือกิจกรรมทางสังคมตามสมควร เพราะกิจกรรมการมีส่วนร่วมใน สังคม ย่อมมีโอกาสพบปะเพื่อนวัยเดียวกัน มองเห็นโลกกว้างขึ้น ทำให้ไม่เบื่อหน่าย ยอมรับใน คุณค่าของตนเอง เกิดความมั่นคงทางจิตใจทำให้สุขภาพจิตดี มีงานวิจัยที่สนับสนุน เช่น ปราโมทย์ วัจระอาด (2530) พบว่าการที่ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทางสังคมเป็นความสัมพันธ์ทาง บวก สอดคล้องกับของ ดวงฤดี ลาคุชะ (2528) และกมลวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ (2527) ที่ พบว่าสังคมเพื่อมิตรภาพจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อกิจกรรมในด้านสังคมเพื่อมิตรภาพ ผู้บริหารในปัจจุบัน และอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ให้ความสนใจสูงสุด ได้แก่เรื่อง การถ่ายทอด วิชาที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจ อาจจะเป็นเพราะว่าต้องการที่จะใช้ความรู้ความสามารถและประสบ การณ์ ที่เรียกว่า มรดกทางความคิดจิตใจให้สืบทอดต่อ ๆ ไป เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัชยา สารธรรม (2535) ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดเทคนิค ความรู้ คุณธรรม แก่ชนรุ่นหลัง ย่อมเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติในการเป็นบรรพชนอย่างแท้จริง ในทำนอง เดียวกันแนวคิดของตุนณี สุทธปรียาศรี และคณะ (2529) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุต้องการช่วย เหลือและทำประโยชน์แก่สังคม เพื่อให้สังคมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย ของ พัฒน์สุดา สอนชื่อ (2531) ที่พบว่า ชำนาญการบ้านอายุที่มีความรู้สูงต้องการถ่ายทอดความ รู้วิชาที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจให้ความรู้เกี่ยวกับการให้คำแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการศึกษาเป็น การสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวิรัชช แผ้วสกุล (2527) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีความชำนาญ พิเศษ เช่น ศิลปหัตถกรรมไทย นาฏศิลป์และดนตรีไทย วัฒนธรรมและประเพณีบางประการ ต้องการถ่ายทอดให้กับบุคคลรุ่นหลัง เพื่อใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมให้ มากที่สุด ซึ่งตรงกับข้อคิดเห็นของผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี

2538 เรื่อง เป็นกรรมการสมาคมกับการศึกษา ชีวร้องและเล่นดนตรีไทย

ข้อคิดเห็นที่น่าสนใจและอยู่ในระดับมากในเรื่องต่อไปนี้ ได้แก่ เรื่องการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย กิจกรรมนันทนาการเพื่อความเพลิดเพลินตามทฤษฎีกิจกรรมจะเห็นว่าบุคคลที่ออกกำลังกาย ทำกิจกรรมนันทนาการอยู่เสมอจะทำให้ร่างกายกระฉับกระเฉง มีสมรรถภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตร นุญะโทตระ (2533) กล่าวว่า การที่ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายทำกิจกรรมนันทนาการเป็นประจำ นอกจากจะทำให้เกิดความกระฉับกระเฉงแล้ว ยังทำให้มีโรคภัยไข้เจ็บน้อย ซึ่งส่งผลดีต่อสมรรถภาพทางกายและใจและยังสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไปอีกแทนที่จะเป็นภาระแก่สังคม ในทำนองเดียวกันสอดคล้องกับแนวคิดของ ประมวล ดิศกินสัน (2534) ที่กล่าวว่า การออกกำลังกาย นอกจากทำให้รูปร่างงดงามมีความรู้สึกสบายแล้วยังช่วยจัดความเครียดได้ดีอีกด้วย นันทนาการจะทำให้ชีวิตสดชื่น ท้ายทาย กระตุ้นเตือน ได้เปลี่ยนแนวคิดที่ได้สัมผัสสร้างคนอื่น ๆ

1.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 เกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุในด้านรูปแบบการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วยวิธีการจัด เวลา สถานที่ วิทยากร และงบประมาณ

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านรูปแบบการจัด ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ สนใจวิธีการจัดในระดับมาก ได้แก่ การจัดแบบท่องเที่ยวทัศนศึกษา และอันดับรอง ได้แก่ วิธีการจัดแบบการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลองแบบประชุมสัมมนา การวิจัยครั้งนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัชช แฝ่วสกุล (2527) พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงของกระทรวงศึกษาธิการ ต้องการวิธีการจัดแบบสถานการณ์จำลองมากที่สุด (85.5) อาจจะเป็นเพราะว่าต้องการความสะดวกและไม่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางในปัจจุบัน ส่วนการประชุมสัมมนานั้น เพื่อต้องการที่จะเข้ามาอยู่ร่วมกัน พบปะสังสรรค์ซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับโคลแมนและเคลสเชย์ (Coleman and Cressey, 1980) ที่กล่าวว่า นักจิตวิทยาให้คำแนะนำว่าผู้สูงอายุที่รู้สึกเหงาคิดว่าตนเองไร้ค่าไร้ประโยชน์ควรให้เปลี่ยนความรู้สึกของตนกลับเข้าสู่ชีวิตสังคม

และกิจกรรม

ข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับเวลา พบว่า ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความเห็นในระดับมาก ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับระยะเวลาที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมระยะสั้น 1-2 สัปดาห์ ช่วงเวลาที่จัดกิจกรรมช่วงเช้าเวลา 09.00-12.00 น. ระยะเวลาที่เรียนหรือทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง และ 1 ชั่วโมงถึง 1 ชั่วโมงครึ่ง วันที่สะดวกในการจัดกิจกรรม วันจันทร์-วันศุกร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุของ ยูจีน เอส มิลล์ (Eugen S. Mill, 1992) ที่กล่าวว่าการจัดโครงการในแต่ละครั้งใช้เวลาจัดประมาณ 1-2 สัปดาห์หรือมากกว่านั้น ช่วงเวลาทำกิจกรรมช่วงเช้า 09.00-12.00 น. เวลาทำกิจกรรม 1-2 ชั่วโมง จัดได้ทุกวัน แล้วแต่ความต้องการหรือความสะดวกของผู้จัด เพราะผู้สูงอายุพึงพอใจที่จะเข้าร่วมโครงการได้ตลอดทุกวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมล ช่างยนต์ (2534) พบว่า ผู้สูงอายุต้องการเรียนหรือทำกิจกรรมในตอนเช้าของวันมากที่สุด ใช้เวลาทำกิจกรรม 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมงมากที่สุด ฤดูกาลที่ต้องการเรียนหลังจากการเก็บเกี่ยวมากที่สุด เพราะทำการศึกษากับชนบทในจังหวัดขอนแก่น แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของจิราภรณ์ จอกแก้ว (2535) เกี่ยวกับเวลาจัดกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุในชนบท จังหวัดลพบุรี ต้องการทำกิจกรรมในตอนบ่าย และสอดคล้องกันในเรื่องการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งไม่เกินสองชั่วโมง ควรจัดทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา โดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการให้บริการ

ข้อคิดเห็นด้านสถานที่ ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 เห็นด้วยในระดับมากกับการจัดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจจะเป็นเพราะว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสถานที่ที่ใกล้เคียงกับชุมชนมากมายหลายแห่ง สะดวกแก่การสัญจร ตลอดจนกระทั่งผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชำนาญการจำนวนมาก และเป็นมหาวิทยาลัยที่ประชาชนรู้จักอย่างกว้างขวางในด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานประจำปีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2536) ที่ว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นเมืองวิชาการที่มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการสร้างงานและกิจกรรมทางวิชาการ

เมื่อพิจารณาข้อคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยาการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น คณาจารย์ที่เกษียณอายุราชการแล้วที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาทั้งภายใน

และภายนอกจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งผู้บริหารในปัจจุบัน และอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความเห็นอยู่ในระดับมาก อาจจะเป็นเพราะว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถมากทั้งที่ยังไม่เกษียณอายุราชการและเกษียณอายุราชการไปแล้ว จึงควรที่จะได้ทำประโยชน์ให้กับมหาวิทยาลัยและประชาชนทั่วไปได้ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยนี้ตรงกับแนวคิดของสุนทร สุนันท์ชัย (2525) ที่กล่าวว่า มหาวิทยาลัยในแต่ละแห่งมีทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมากมายที่จะเป็นวิทยากร และยังสอดคล้องกับสุนทร โคตรบรรเทา (2525) ที่กล่าวว่า วิทยากรควรจะเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยหรือผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ชำนาญการที่เกษียณอายุราชการแล้วในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมล ช่างยนต์ (2534) วิทยากรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และข้าราชการบำนาญในหมู่บ้าน หรือเป็นใครก็ได้ที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ สำหรับงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม 3,000-5,000 บาท ทั้ง 2 กลุ่มมีความเห็นอยู่ในระดับมาก อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุมีวงเงินอยู่ในช่วงจำกัดแล้วและรายจ่ายอย่างอื่นก็จะเพิ่มขึ้นกับการป้องกันรักษาหรือบำรุงสุขภาพให้มากขึ้น

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัย สำหรับผู้สูงอายุ ระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 โดยภาพรวมแล้วพบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีความเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ซึ่งกำหนดไว้ว่า ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 เกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ในด้านเนื้อหาสาระและด้านรูปแบบการจัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลที่ว่า ทั้งผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ เศรษฐกิจ กิจกรรม และวัยที่ใกล้เคียงกัน จึงมองเห็นลักษณะของโครงการที่มีความเห็นใกล้เคียงกัน ทั้ง ๆ ที่ตำแหน่งและหน้าที่ที่รับผิดชอบแตกต่างกันนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ในด้านเนื้อหาสาระและด้านรูปแบบการจัด ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความคิดเห็นด้านต่าง ๆ ในรายละเอียดแล้วพบว่า

มีข้อคิดเห็นบางเรื่องที่ผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ในกิจกรรมความรู้ ด้านเนื้อหาสาระ ได้แก่ การบำรุงรักษาเหียงอกและฝืน การป้องกันอุบัติเหตุในวัยสูงอายุ วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ สวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิ์ได้รับ กิจกรรมความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเยี่ยมชมโบราณวัตถุและโบราณสถานในต่างประเทศ การสร้างมนุษยสัมพันธ์และพัฒนาบุคลิกภาพ การเป็นสมาชิกของชมรม สมาคม มูลนิธิฯ การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน อาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มีความคิดเห็นว่า การจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุมีความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวในระดับมากกว่าผู้บริหารในปัจจุบัน ซึ่งสาเหตุอาจเนื่องจากผู้บริหารในปัจจุบันมองว่า กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมในชั้นพื้นฐานที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่แล้ว ในขณะที่เดียวกันให้ความสำคัญกิจกรรมอย่างอื่นที่คิดว่าเหมาะสมกว่า สำหรับอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 มองเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวมีความสำคัญกับสุขภาพร่างกายและจิตใจ เมื่อถึงวัยสูงอายุ จึงทำให้มีความแตกต่างของความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวได้สรุปและอภิปรายมาแล้วนั้น ผู้วิจัยมีแนวคิดเป็นข้อเสนอแนะ 2 ประการ คือ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารมหาวิทยาลัย
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในโอกาสต่อไป

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารมหาวิทยาลัย

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการเกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่สำคัญมากที่สุดคือด้านเนื้อหาสาระและด้านรูปแบบการจัดที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุและความพร้อมของมหาวิทยาลัย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยจึงควรให้ความสำคัญโดยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1.1.1 กิจกรรมด้านการศึกษาเสริมปัญญา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ได้รับความรู้เพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาตนเอง ให้ทันกับเหตุการณ์บ้านเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่าง มากและรวดเร็ว ทำให้ผู้สูงอายุเป็นคนทันสมัยมีจิตใจกว้างพร้อมที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นและ ทัศนคติที่ดีจากบุคคลรอบข้าง เพื่อความสุขสงบในการดำเนินชีวิต จึงเห็นได้ว่าเกือบทุกกิจกรรม เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นแล้วอยู่ในระดับความสนใจมากและปานกลางสอดคล้องกัน ดังนั้น ถ้าหากว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ จึงควร จะได้นำเอากิจกรรมดังกล่าวบรรจุลงในหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อสนองต่อความต้องการ และความสนใจ สำหรับกิจกรรมที่ผู้บริหารให้ความสนใจน้อยมีเพียงกิจกรรมเดียวคือความรู้ เกี่ยวกับพระพุทธรูป พระเครื่อง อาจจะเป็นเพราะว่ากิจกรรมดังกล่าวนี้สามารถศึกษาหาความ รู้ตามสถานที่แหล่งต่าง ๆ ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะมากมายหลายแห่ง ไม่จำเป็นต้องศึกษา ในมหาวิทยาลัย จึงเห็นว่าจะไม่ควรบรรจุลงในหลักสูตร

1.1.2 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้มีอายุ ได้รับความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวภาคสนาม เพื่อเสาะแสวงหาความรู้แปลก และใหม่ไม่จำเจ พร้อมทั้งมีชีวิตที่เป็นอิสระ เกิดแนวความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผลในการคิดแก้ ปัญหาต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคมตลอดจนกระทั่งประเทศชาติ ซึ่งพบว่ากิจกรรม ทุกกิจกรรมได้รับความสนใจสูงกว่ากิจกรรมด้านอื่น ๆ สอดคล้องกันทั้งกลุ่มผู้บริหารในปัจจุบัน และอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 หากมหาวิทยาลัยจัดโครงการการศึกษาสำหรับผู้ สูงอายุในมหาวิทยาลัย ควรจะให้กิจกรรมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาในลักษณะต่าง ๆ ทั้งภายใน ประเทศและต่างประเทศ การเปลี่ยนวิธีการเดินทางจากรถเป็นเรือ เพื่อชื่นชมบรรยากาศ สองฝั่งคลองตลอดจนสายน้ำจะทำให้คลายเครียดเกิดความสุข สดชื่น หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผู้สูง อายุต้องการและอยากจะชื่นชมศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ดังปรากฏในภาคผนวก ค.

1.1.3 กิจกรรมด้านสังคมเพื่อมิตรภาพ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการดำรงชีวิต อยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นอย่างมีความสุข สนุกสนาน จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกัน อันจะเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้สูงอายุเองและอาจนำประโยชน์ที่ได้ไปเผยแพร่สู่เพื่อนผู้สูง อายุอื่น ๆ ต่อไปอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กิจกรรมความรู้ด้านการสังคมเพื่อมิตรภาพที่ถือ ว่ามีความจำเป็นแก่บุคคลทุกเพศทุกวัยนั้น ได้รับความสนใจจากผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์

ที่จะเกษียณอายุราชการในปี 2538 ทุกกิจกรรมอยู่ในระดับมากและปานกลาง ยกเว้นกิจกรรม การทำนายโชคชะตาราศี ที่ไม่ได้รับความสนใจจากทั้ง 2 กลุ่ม เพราะเป็นกิจกรรมที่ค่อนข้าง จะยึดถือความเชื่อทางไสยศาสตร์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับบุคคลที่มีความรู้ความปรารถนา และการ ดำรงชีวิตที่มั่นคงอยู่แล้ว จึงไม่เหมาะสมในการที่จะนำมาบรรจุลงในหลักสูตรการจัดโครงการ การศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ

1.2 ด้านรูปแบบการจัด ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การจัดโครงการการศึกษาในมหา วิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุที่ประกอบด้วยวิธีการจัด เวลา สถานที่ วิทยากร และงบประมาณ จะ เห็นว่าเป็นรูปแบบที่เหมาะสมและได้รับความสนใจอยู่ในเกณฑ์สูง ซึ่งหากได้มีการจัดโครงการ การศึกษา สำหรับผู้สูงอายุในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ควรจะได้รับการพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้

1.2.1 วิธีการจัด ควรจะเน้นหนักไปในทางด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษาให้ มากกว่ากิจกรรมอื่น เพราะได้รับความสนใจอยู่ในเกณฑ์สูงสุด รองลงมาเป็นวิธีการจัดแบบการ ประชุมสัมมนา และการเรียนรู้ในสถานการณ่มวลชน การอภิปราย การฝึกอบรม และการบรรยาย ตามลำดับ

1.2.2 เวลา ระยะเวลาที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม พบว่าการจัดระยะ สั้น ๆ ประมาณ 1-2 สัปดาห์ เป็นโครงการที่ได้รับความสนใจมากจึงน่าจะ ได้พิจารณาจัดระยะ เวลา เพราะผู้สูงอายุอาจจะมีสุขภาพที่เสื่อมถอยตามมาก็ได้ถ้าจะใช้เวลายาวนานเกินไป แต่ ถึงอย่างไรก็ตามระยะยาว 2-4 สัปดาห์และ 1-3 เดือน ก็ควรจัดในกิจกรรมบางอย่างที่ต้อง ใช้เวลายาว และด้านเวลาต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

ช่วงเวลาจัดกิจกรรมที่ได้รับความสนใจและควรอยู่ในหลักสูตรมากที่สุดคือช่วง เช้า 9.00-12.00 น. สำหรับช่วงบ่ายตั้งแต่เวลา 13.00-16.00 น. เป็นช่วงที่ได้รับความ สนใจอันดับรอง ซึ่งถือว่าเหมาะสมกับกิจกรรมบางอย่างที่สะดวกในช่วงบ่าย เช่น การท่องเที่ยว ทัศนศึกษา ส่วนช่วงเย็นเวลา 16.00-19.00 น. ไม่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ ไม่สะดวกต่อการทำกิจกรรม การเดินทางและอื่น ๆ สำหรับบุคคลในวัยนี้

ระยะเวลาที่เรียนหรือทำกิจกรรมแต่ละครั้งประมาณ 1 ชั่วโมงถึง 1 ชั่วโมงครึ่ง หรือ 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง หรือ 1 ชั่วโมงถึง 2 ชั่วโมง เพราะเป็นเวลาที่ไม่นานจน เกินไป จึงไม่กระทบกับสุขภาพร่างกายของวัยสูงอายุ แต่ถ้าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวอาจจะ

มากกว่า 2 ชั่วโมง แล้วแต่ความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ

วันที่สะดวกในการจัดกิจกรรม สามารถจัดได้ทั้งวันจันทร์ถึงวันศุกร์ หรือจะเป็นวันเสาร์ถึงวันอาทิตย์ก็ได้

1.2.3 สถานที่จัดกิจกรรมจะเห็นว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสถานที่เหมาะสมที่สุด เพราะอยู่ในศูนย์กลางของชุมชน มีบริเวณกว้างขวาง ร่มรื่น สะดวกต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

1.2.4 วิทยากร จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่าวิทยากรที่ได้รับความสนใจมาก และควรที่จะได้รับการพิจารณาตามนี้คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ คณาจารย์ที่เกษียณอายุราชการแล้วที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาทั้งภายในและภายนอกจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปัจจุบัน ดังนั้นจึงเห็นว่าถ้าจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ เรื่องวิทยากร มหาวิทยาลัยมีพร้อมอยู่แล้วมากมายที่เป็นยอมรับของสังคม จึงควรที่จะได้ช่วยกันทำประโยชน์ให้กับมหาวิทยาลัยและชุมชนให้มากขึ้น

1.2.5 งบประมาณ/ค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม ที่ควรจะได้พิจารณา คือประมาณ 3,000-5,000 บาท หรือ 5,000-7,000 บาท หรือ 7,000-9,000 บาท ตามลำดับ และไม่ควรมากกว่า 10,000 บาท เพราะจากการที่ผู้สูงอายุได้พักการทำงานในหน้าที่ประจำ รายได้จึงคงที่ขณะเดียวกันรายจ่ายเพิ่มมากขึ้นจากโรคภัยไข้เจ็บหรือการตรวจดูแลบำรุงรักษาสุขภาพมากกว่าวัยอื่น ๆ จึงต้องคำนึงถึงความประหยัดแต่ได้ผลประโยชน์คุ้มค่า

1.3 การจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุจะไม่อาจสำเร็จลงได้หากบุคลากรที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัย ทั้งระดับผู้บริหาร ในปัจจุบันและระดับผู้ปฏิบัติการมองไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของผู้สูงอายุที่เกษียณอายุราชการแล้ว และไม่กระตือรือร้นที่จะดำเนินการจัดโครงการอย่างจริงจัง ดังนั้น การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจตลอดจนการสร้างทัศนคติที่ดีแก่ผู้เกษียณอายุราชการแล้ว จึงเป็นการให้สิ่งที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับชีวิตในวัยปลาย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในโอกาสต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ในกิจกรรมความรู้ด้านเนื้อหาสาระและด้านรูปแบบการจัด เป็นสำคัญ การวิจัยครั้งต่อไปอาจจะศึกษาความเป็นไปได้ของ โครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยเน้นด้านทรัพยากร ด้านกฎหมาย ด้านสังคม และด้านผู้เรียนและผู้สอน โดยพิจารณาตัดสินความเป็นไปได้ของ โครงการจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ ฝ่าย
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุระหว่างผู้บริหารในปัจจุบันและอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ ระหว่างมหาวิทยาลัย ในลักษณะเดียวกับการวิจัยครั้งนี้
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการประเมิน โครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุเป็นระยะ ๆ โดยรวบรวมข้อมูลจากนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ
4. ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบโครงการการศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุในลักษณะที่เหมาะสมกับสังคมไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย